

ارزیابی توسعه پایدار روستایی با تاکید بر بخش کشاورزی پایدار (مطالعه موردی: دهستان خسویه)

محسن شایان^۱

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران

آسیه حسنی نژاد

دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

چکیده

رابطه توسعه کشاورزی و توسعه روستایی یکی از بحث های اصلی در زمینه توسعه پایدار است. کارکرد اصلی مناطق روستایی، کشاورزی است. کشاورزی از دیرباز در روستاهای زرین دشت نقش مهمی در اقتصاد روستایی داشته است و به همین دلیل از اهمیت بالایی برخوردار است. هدف از انجام این تحقیق، تحلیلی بر توسعه پایدار روستایی با تاکید بر بخش کشاورزی پایدار در مناطق روستایی دهستان خسویه از توابع شهرستان زرین دشت است. این پژوهش از نوع همبستگی است که استراتژی اجرایی آن با روش پیمایش و، توصیفی- تحلیلی است. جامعه آماری تحقیق تمامی روستاهای دهستان خسویه می باشد که شامل ۹ روستا است (N=۲۷۳۵ خانوار) که با استفاده از فرمول کوکران، نمونه ای به حجم ۳۵۲ نفر از بین آنها با روش نمونه گیری طبقه ای انتخاب شده است. ضریب آلفای کرونباخ به منظور تشخیص پایایی ۰/۸۴ محاسبه گردید. تجزیه و تحلیل داده ها با کمک نرم افزار SPSS و آزمون T تک نمونه ای و رویکرد آماری مدلسازی معادلات ساختاری (SEM) انجام گرفت. نتایج حاصله از اجرای مدل به کمک نرم افزار AMOSE نشان داد که مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر توسعه کشاورزی و توسعه پایدار روستایی به میزان ۰/۵۷. ناشی از ارتباط عواملی نظیر شیوه بهره برداری از اراضی، یکپارچگی اراضی، سیستم آبیاری اراضی، اشتغال در روستا و امکانات موجود در روستا می باشد و همچنین نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه ای نشان می دهد که متغیرهای پایداری منابع خاک، اشتغال و درآمد و میزان رعایت اصول پایداری در حالت پایدار و متغیرهای شاخص میزان بهره برداری از زمین، مصرف نهاده های کشاورزی و ترویج و میزان رضایت مندی در حالت ناپایدار و متغیرهای سیستم آبیاری اراضی، سطح عملکرد، مکانیزاسیون و پایداری منابع آب در حالت تاحدی پایدار قرار دارند.

واژه های کلیدی: توسعه پایدار روستایی، توسعه کشاورزی، مناطق روستایی، معادلات ساختاری (SEM)، دهستان

خسویه

مقدمه

توجه به مفهوم توسعه پایدار با توجه به فشارهای زیادی که طی سالهای گذشته به منابع کشور، بویژه در سطوح روستایی وارد و به تخریب آنها منجر شده است، به عنوان یک ضرورت اساسی مطرح می باشد (علیپور و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۱۲). توسعه پایدار هدف آرمانی کلیه جوامع است، اصطلاح توسعه معطوف به ارتقای سطح و کیفیت زندگی افراد و بهبود رفاه جامعه است و پایداری آن اشاره به استمرار این فرایند در طول نسلهای بشر دارد (ریاحی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۵۸). امروزه یکی از جنبه های مهم در توسعه روستایی، کشاورزی پایدار است. (اشرفی و هوشمند، ۱۳۹۳: ۵۴). تلاش های مربوط به کشاورزی و توسعه روستایی پایدار حول سه محور اساسی قرار دارد که شامل امنیت غذایی، ایجاد اشتغال و درآمد در مناطق روستایی به منظور ریشه کن نمودن فقر و حفظ منابع طبیعی و محیط زیست است (افراخته و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۴). اصطلاح پایداری، در قالب یک مفهوم برنامه ریزی، در توسعه کشاورزی کاربرد فراوان دارد. از این رو، توجه به توسعه پایدار کشاورزی مهمترین هدف برنامه ریزان هر کشور به شمار می رود (خضری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۸). پس میتوان گفت توسعه پایدار کشاورزی نوعی از توسعه تلقی می شود که خواسته های ذی نفعان مختلف نسل حاضر و نسلهای آینده را برآورده و این مهم را همزمان در سه حوزه اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی محقق میکند و پایداری تولیدات کشاورزی، پایداری اقتصاد روستایی و همچنین پایداری اقتصادی و زیست محیطی درون سیستمهای کشاورزی و جوامع روستایی را شامل می شود (کریمی و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۱۲). تحقیق حاضر، در مناطق روستایی دهستان خسویه که شامل ۹ روستا با جمعیتی در حدود ۱۰۵۱۴ نفر می باشد انجام گرفت. این تحقیق، درصدد بررسی و تحلیل اثرات توسعه روستایی با تاکید بر بخش کشاورزی در روستاهای دهستان خسویه شهرستان زرین دشت سعی دارد تا با استفاده از پتانسیل های بالقوه منطقه در راستای نیل به توسعه پایدار روستائی با تاکید بر بخش کشاورزی پایدار به راهکارهایی که موجب بهبود وضع کشاورزان و توسعه پایدار روستایی در این مناطق می گردد، دست یابد. با این اوصاف تحقیق حاضر در صدد پاسخگویی به سوالات زیر می باشد:

۱- آیا بین شاخص های توسعه پایدار روستایی و توسعه کشاورزی پایدار ارتباطی وجود دارد؟

۲- آیا در منطقه اصول کشاورزی پایدار رعایت می شود و اگر رعایت می شود در چه سطحی است؟

۳- راهکارهای توسعه کشاورزی پایدار در راستای نیل به توسعه پایدار روستائی کدام است؟

مبانی نظری

هر کشوری متناسب با شرایط خود، منابع و مواهب طبیعی و اکتسابی، شرایط ژئوپلتیک، فرهنگ و بافت اجتماعی، سطح توسعه یافتگی، شایستگی ها و مزیت های خود و باتوجه به شناخت وضعیت موجود برای آینده برنامه ریزی می نماید و استراتژی حرکتش را تعیین می کند (محمودی و مهدوی، ۱۳۹۴: ۳۰). رسالت مهم بخش کشاورزی نه تنها تامین نیازها و

ارتقای امنیت غذایی است، بلکه حفاظت پایدار منابع به منظور دستیابی به کشاورزی پایدار نیز هست. کشاورزی پایدار علاوه بر حفظ تولید در دراز مدت و ثبات آن، بر تخریب نکردن منابع طبیعی و محیط زیست تأکید دارد (نوری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۹۶-۱۹۵). با توجه به محدودیت زمین های حاصل خیز کشاورزی و منابع کشور، باید تعیین الگوی بهینه کشت هر منطقه با آگاهی از اهداف خرد و کلان صورت گیرد (میرکریمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۱۰). امروزه علی رغم تحولات گوناگون اقتصادی، بخش کشاورزی همچنان اهمیت خود را در توسعه مناطق روستایی و حتی شهری تداوم بخشیده است. (بردی آنامراد نژاد، ۱۳۸۷: ۱۷۳). اهمیت و نقش کشاورزی در توسعه روستایی به حدی است که بسیاری از متفکران در تعریف خود از توسعه روستایی به اهمیت آن اشاره کردند که برای نمونه به تعریف بعضی از آنها اشاره کنیم. جون رابینسون و آنتوان داکوره توسعه روستایی را شرط توسعه ملی می دانند و برای این منظور تأکید خاص به رشد بخش کشاورزی می دارند (آسایش، ۱۳۸۵-۲۴). یکی از جنبه های مهم در توسعه پایدار، کشاورزی پایدار است. اساساً تعریف واحدی برای کشاورزی پایدار وجود ندارد (Sadati et al., 2010, 422: Gomez-Limon & Riesgo, 2009, 3345: De Koeijer et al., 2002, 9). برخی از متخصصان از دید اکولوژیکی به کشاورزی پایدار نگریده و برخی دیگر، این اصطلاح را فراتر از تضمین جنبه های اکولوژیکی صرف دانسته و آن را در بر گیرنده جنبه های اخلاق، رشد پایدار، پایداری نهادها و جوامع روستایی نیز می دانند (رضایی مقدم و کرمی، ۱۳۸۵، ۵۶). کشاورزی پایدار نقش مهمی در حفظ منابع تولیدی، تنوع زیستی، تضمین سلامت محیط زیست و سایر جنبه های تولید محصولات کشاورزی (اقتصادی، اجتماعی و سیاسی) دارد. (اشرفی و هوشمند، ۱۳۹۳: ۵۳). هدف کشاورزی پایدار اعمال مدیریت موفق بر منابع پایه کشاورزی یابۀ عبارتی تطابق زیست محیطی بوده تا بتواند نیازهای متغیر انسانی را در حال و آینده برطرف کند و درآمد خانوار را در بلند مدت ارتقا بخشد، در صورتی که اقتصادی ترین و سودمندترین نحوه استفاده از انرژی و تبدیل آن به تولیدات کشاورزی، سبب تخریب حاصلخیزی خاک و کیفیت محیط زیست نشود (افراخته و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۴). کشاورزی پایدار از نظر اندیشمندان مختلف دارای معانی گوناگونی است که به حیطه علاقه و تجربه آنان بستگی دارد. بنابه نظریه لوکرتز (۱۹۸۹) اصطلاح کشاورزی پایدار به مجموعه ای از خط مشی ها جهت مقابله با مشکلات موجود بر سر راه کشاورزی اطلاق می شود. (افراخته و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۸-۴۷). امروزه علی رغم تحولات گوناگون اقتصادی، بخش کشاورزی همچنان اهمیت خود را در توسعه مناطق روستایی و حتی شهری تداوم بخشیده است. (سعیدی، ۱۳۷۷: ۱۸). در مفهوم گسترده، توسعه پایدار به عنوان فرآیندی تعریف شده است که در آن نسل های آینده بتوانند به اندازه یا بیش تر از نسل های فعلی به سرمایه سرانه دسترسی داشته باشند (رومیانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۰۹). توسعه پایدار در تحقیقات علمی و دستور کار سیاستمداران به هدف پیشرو تبدیل شده است (خضری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۸). فائو برای توسعه پایدار کشاورزی و روستایی معیارهای زیر را بر می شمرد:

۱- تامین نیازهای غذایی اساسی نسل حاضر و آینده از نظر کمی و کیفی و در عین حال تامین تولیدات کشاورزی دیگر ۲- ایجاد مشاغل دائمی، درآمد کافی و شرایط مناسب زندگی و کار برای کسانی که در فرایند تولیدات کشاورزی اشتغال دارند ۳- حفظ و در صورت امکان ارتقای ظرفیت تولیدی منابع طبیعی پایه و منابع تجدید شونده، بدون ایجاد اختلال در عملکرد چرخه های اساسی بوم شناختی و تعادل های طبیعی و تخریب جنبه های اجتماعی ۴- فرهنگی جوامع روستایی با ایجاد آلودگی زیست محیطی.

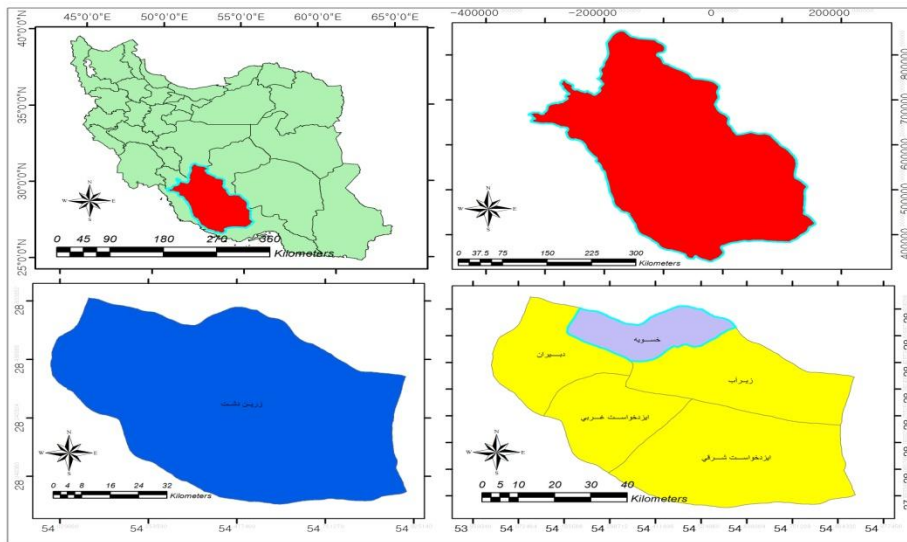
۵- کاهش آسیب پذیری بخش کشاورزی نسبت به عوامل طبیعی و اقتصادی- اجتماعی و دیگر تهدیدها و تقویت خود اتکایی (افراخته و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۸).

پیشینه پژوهش

فوستر و والدز (Foster and valdes, 2010)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که بطور میانگین در کشورهای در حال توسعه، کشاورزی به سمتی پیش می رود که هم به رشد تأثیر بگذارد و هم به کاهش فقر کمک نماید. پرانت و اتاکل و همکاران (2001) برای سنجش ارزیابی پایداری کشاورزی، پایداری کشاورزی را در سه سطح مختلف خانوار، دهکده و حوزه ی آبریز مورد ارزیابی قرار دادند. یافته های این پژوهش نشان داده است که کمیت مواد غذایی، پایدارترین شاخص کشاورزی و اندازه ی زمین هر خانوار، مالکیت زمین، و کمبود آب، از ناپایدارترین شاخصهای کشاورزی در منطقه ی مورد مطالعه بوده اند. اشرفی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به این نتیجه رسیده است که طی سال های مورد مطالعه شاخص های توسعه پایدار در روستاها بهبود یافته و مناطق روستایی به سمت توسعه پایدار پیشرفته اند. صیدیایی و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه ای تحت عنوان «سنجش پایداری کشاورزی در مناطق روستایی، به این نتیجه رسیدند که وضعیت ۵۵ درصد از کشاورزان در گروه ناپایدار، ۳۶/۵ درصد در گروه تا حدی پایدار و ۸/۵ درصد در گروه پایدار قرار گرفته اند. همچنین در بعد شاخص ها ۳۸/۷ درصد از شاخص ها در گروه ناپایدار، ۲۲/۵ درصد در گروه تا حدی پایدار و ۳۸/۷ درصد در گروه پایدار قرار گرفته اند. این پژوهش نتایج پژوهش های پیشین را تایید می کند.

محدوده مورد مطالعه

شهرستان زرین دشت در جنوب شرقی استان واقع شده است. این شهر در مختصات ۵۴ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی و ۲۱ درجه و ۲۱ دقیقه عرض شمالی قرار دارد. این شهرستان دارای ۵ دهستان ایزدخواست غربی، ایزدخواست شرقی، دیران، خسویه و زیراب است. محدوده مورد مطالعه دهستان خسویه نام دارد با جمعیتی در حدود 10514 نفر دارای ۹ روستا (تاج آباد، حیدرآباد، ساچون، دروا، کدویه، تل ریگی، میانده، خلیل آباد، خسویه) (فرمانداری شهرستان زرین دشت، ۱۳۹۵). کشاورزی بعنوان یک بخش عمده اقتصادی در این مناطق است که ۳۴/۷ درصد از شاغلان منطقه در این بخش فعالیت دارند.

شکل ۱: نقشه سیاسی موقعیت استان، شهرستان، دهستان و روستاهای شهرستان زرین دشت

روش تحقیق

این تحقیق از نوع کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی مبتنی بر پرسشنامه است. به نسبت تعداد خانوارهای روستاهای نمونه، پرسشنامه بین آنها تقسیم شد. علاوه بر پرسشنامه‌هایی که توسط خانوارها تکمیل گردیده است، پرسشنامه‌ای نیز توسط کشاورزان تکمیل شد که شامل ۱۴۵ کشاورز می‌باشد. جامعه آماری تحقیق تمامی روستاهای دهستان خسویه می‌باشد که شامل ۹ روستا است و بر اساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ۲۷۳۵ نفر جمعیت دارند. نمونه‌گیری در تمامی روستاهای دهستان خسویه که ۹ روستا را شامل می‌گردد عبارتند از: تاج آباد، حیدرآباد، ساچون، دروا، کدویه، تل ریگی، میانده، خلیل آباد، خسویه که در ادامه سهم هر روستا از حجم نمونه از طریق فرمول زیر بر اساس اصل «تسهیم به نسبت» محاسبه گردید.

$$ni = Ni * n / N$$

جدول (۱) تعداد روستاهای مورد مطالعه بر اساس اصل تسهیم به نسبت

تعداد کل روستاها	روستاهای منتخب	جمعیت	خانوار	نمونه آماری
۹	تاج آباد	۷۹۷	۲۱۳	۲۷
	خلیل آباد	۱۱۷۱	۳۰۴	۳۹
	میانده	۱۵۱۵	۳۵۴	۴۶
	تل ریگی	۸۱۲	۲۲۰	۲۸
	دروا	۲۲۱۰	۵۷۹	۷۵
	ساچون	۱۰۸۹	۲۸۷	۳۷

۲	۲۲	۷۱	حیدرآباد	
۶	۴۶	۱۶۸	کدویه	
۹۲	۷۱۰	۲۶۸۱	خسویه	
۳۵۲	۲۷۳۵	۱۰۵۱۴	-	جمع کل

منبع: فرمانداری شهرستان زرین دشت و یافته های پژوهش، ۱۳۹۶

برای اندازه گیری ابزار سنجش (پرسشنامه) از محاسبه یک ضریب همبستگی به نام آلفای کرونباخ استفاده گردید. در تحقیق انجام شده با توجه به حجم بالای داده ها، از ابزار SPSS استفاده گردید، و در این رابطه ضریب آلفا ۰/۸۴ به دست آمد که حاکی از اعتبار بالای پرسشنامه به کار برده شده را نشان می دهد. با توجه به عنوان و موضوع روش شناسایی و متغیرهای تحقیق، متغیرهای مورد مطالعه در دو حوضه کلی توسعه پایدار روستایی و توسعه کشاورزی پایدار به کمک پرسشنامه هائی در روستاهای نمونه جمع آوری گردید.

جدول ۲: شاخص های پژوهش

شاخص های پژوهش	توسعه کشاورزی
کودهای شیمیایی، استفاده آفت کش ها ، داشتن صرفه اقتصادی کودهای آلی، استفاده از روش شخم حداقل، یکپارچگی اراضی، متوسط عملکرد (تن بر هکتار) میزان حاصلخیزی خاک، پایداری خاک، پایداری آب، بهره وری اقتصادی از اراضی، شیوه بهره برداری از اراضی، سیستم آبیاری اراضی، میزان دسترسی به نهاده ها	توسعه روستایی
کیفیت خدمات آموزشی، کیفیت امکانات زیربنایی، کیفیت امکانات حمل و نقل، نرخ مهاجر فرستی، نرخ مهاجر پذیری، سطح سواد روستا، میزان تحول در وضعیت روستا ، وضعیت کار و اشتغال، وضعیت اقتصادی، نقش کشاورزی در ایجاد فعالیت های اقتصادی، امکانات روستا	

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از رویکرد آماری مدلسازی معادلات ساختاری (SEM) و آزمون T تک نمونه ای استفاده شد که در ذیل به شرح این روشها پرداخته می شود:

مدلسازی معادلات ساختاری (SEM)

مدلسازی معادله ساختاری را می توان به عنوان روشی کمی تلقی کرد که به محقق یاری می رساند تا پژوهش خود را از مطالعات نظری و تدوین آنها گرفته تا تحلیل داده های تجربی، در قالبی چند متغیره سامان بخشد. این روش محقق را به پیچیدگی های زندگی اجتماعی و همچنین پیچیدگی های موجود در اندازه گیری سازه های پنهان فرهنگی و اجتماعی نزدیک کرده و بنابراین تحلیل کمی از پدیده های کیفی را به لحاظ روش شناختی، دقیق تر و به لحاظ کاربردی واقع

بینانه تر سازد (قاسمی، ۱۳۹۲: ۴). به علت اینکه معادلات ساختاری، یک رابطه علی و نه یک پیوستگی صرف تجربی را بیان می کند، بنابراین پارامترهای ساختاری، به طور کلی با ضرایب رگرسیون بین متغیرهای قابل مشاهده، منطبق نمی باشد. به عبارتی استفاده از مدل‌های معادلات ساختاری نیاز به ابزارهای فراتر از تجزیه و تحلیل معمولی رگرسیون و تجزیه و تحلیل واریانس دارد (سلطانی تیرانی، ۱۳۷۸: ۱۰۹). در واقع شناسائی نحوه و میزان اثرگذاری شاخصها از جمله مباحث مهم در مدل معادلات ساختاری است. این مدل، وجود و یا عدم وجود ارتباطها به صورت سیستمی و میزان تاثیرگذاری شاخصها را نیز با توجه به سایر روابط بیان خواهد کرد.

بحث و یافته ها

نتایج توصیفی پرسشنامه مخصوص کشاورزان

ویژگیهای فردی پاسخگوی کشاورز شامل، سن، جنس، سواد و سطح تحصیلات می باشد، که به شرح هر یک از آنها پرداخته می شود.

جدول (۳) توزیع فراوانی پاسخگوی کشاورز و سرپرست خانوار بر حسب جنس

شرح	جنس	فراوانی	درصد
کشاورز	مرد	۱۴۲	۹۷/۹
	زن	۳	۱/۹
	جمع	۱۴۵	۱۰۰
سرپرست خانوار	مرد	۲۹۵	۹۸/۳
	زن	۵	۱/۷
	جمع	۳۰۰	۱۰۰

منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۶

توزیع سنی کشاورزان

از مجموع کشاورزان مورد مطالعه، که ۱۴۵ نفر بودند ۰/۷ درصد آنها پائین تر از ۲۰ سال، ۱۰/۳ درصد در سن ۳۰ - ۲۱ سال، ۲۶/۲ درصد در سن ۴۰ - ۳۱ سال، ۲۴/۱ درصد در سن ۵۰ - ۴۱ و ۲۰/۷ درصد در سن ۵۰ سال به بالا قرار دارند. اعداد و ارقام فوق نشان دهنده مسن بودن جمعیت کشاورز منطقه است.

جدول (۴) توزیع فراوانی پاسخگویان کشاورز برحسب سن

سن	فراوانی	درصد
پائین تر از ۲۰ سال	۱	۰/۷
۲۱-۳۰	۱۵	۱۰/۳
۳۱-۴۰	۳۸	۲۶/۲
۴۱-۵۰	۶۱	۴۲/۱
بالتر از ۵۰	۳۰	۲۰/۷
جمع	۱۴۵	۱۰۰

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

سواد و میزان تحصیلات

از مجموع کشاورزان مورد مطالعه، ۲۴/۱ درصد بی سواد و ۷۵/۹ درصد باسواد هستند. از ۷۵/۹ درصد افراد باسواد، ۴۵/۵ درصد ابتدایی، ۲۲/۸ درصد در سطح متوسطه، ۶/۲ درصد در سطح دیپلم و تنها ۱/۴ درصد دارای تحصیلات لیسانس می باشند. بنابراین بی سواد و کم سواد کشاورزان می تواند یکی از مشکلات در روند پایداری کشاورزی باشد.

جدول (۴) توزیع فراوانی پاسخگویان کشاورز برحسب سواد و میزان تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
بی سواد	۹۵	۳۱/۷
ابتدائی	۱۱۸	۳۹/۳
متوسطه	۶۵	۲۱/۷
دیپلم	۲۰	۶/۷
لیسانس	۲	۰/۷
جمع	۳۰۰	۱۰۰

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

نتایج توصیفی پرسشنامه مخصوص سرپرستان خانوار

از مجموع ۳۰۰ خانوار که مورد پرسشگری قرار گرفتند، ۲۹۵ نفر یعنی ۹۸/۳ درصد مرد و ۵ نفر یعنی ۱/۷ درصد زن بودند.

جدول (۵) توزیع فراوانی پاسخگوی سرپرست خانوار بر حسب جنس

جنس	فراوانی	درصد
مرد	۲۹۵	۹۸/۳
زن	۵	۱/۷
جمع	۳۰۰	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

سن پاسخگویان

از مجموع سرپرستان خانوار، که ۳۰۰ نفر بودند ۱۱ درصد آنها پائین‌تر از ۳۰ سال، ۲۵/۷ در سن ۳۰-۴۰ سال، ۳۹/۷ درصد در سن ۴۰-۵۰ سال و ۲۳/۷ درصد ۵۰ سال به بالا قرار دارند. اطلاعات تکمیلی در جدول (۶) آمده است.

جدول (۶) توزیع فراوانی پاسخگویان سرپرست خانوار بر حسب سن

سن	فراوانی	درصد
پائین‌تر از ۳۰ سال	۳۳	۱۱
۳۰-۴۰	۷۷	۲۵/۷
۴۰-۵۰	۱۱۹	۳۹/۷
بالاتر از ۵۰ سال	۷۱	۲۳/۷
جمع	۳۰۰	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

سواد و میزان تحصیلات

از مجموع سرپرستان خانوار، که ۳۰۰ نفر بودند ۳۱/۷ درصد بی‌سواد، ۳۹/۳ درصد ابتدایی، ۲۱/۷ درصد در سطح متوسطه، ۶/۷ درصد در سطح دیپلم و تنها ۰/۷ درصد دارای تحصیلات لیسانس می‌باشند.

جدول (۷) توزیع فراوانی پاسخگویان سرپرست خانوار بر حسب سواد

تحصیلات	فراوانی	درصد
بی‌سواد	۹۵	۳۱/۷
ابتدایی	۱۱۸	۳۹/۳
متوسطه	۶۵	۲۱/۷
دیپلم	۲۰	۶/۷

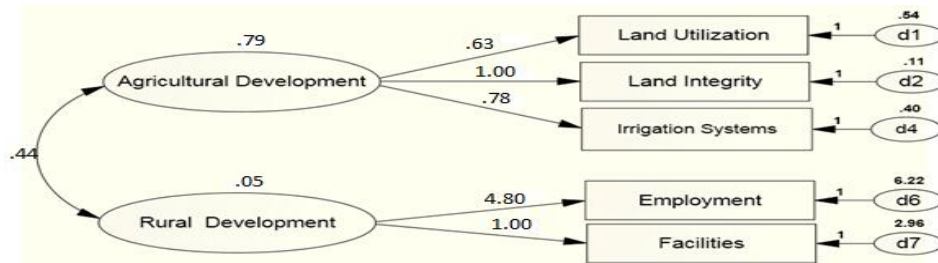
۰/۷	۲	لیسانس
۱۰۰	۳۰۰	جمع

منبع : یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

یافته های استنباطی تحقیق

– تأثیر وضعیت کشاورزی در توسعه پایدار روستائی منطقه

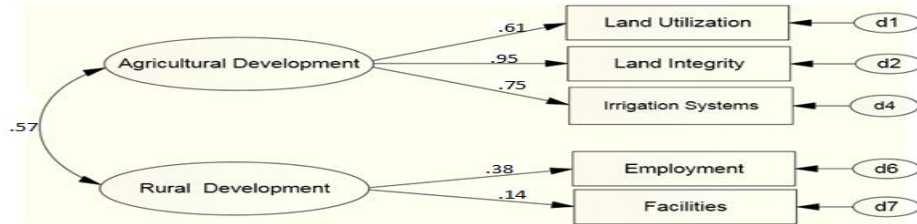
از بین شاخصهای تهیه شده برای توسعه کشاورزی و توسعه پایدار روستایی، با توجه به ساختار درونی کواریانس های بین آنها، مقیاس های معتبر از ترکیب شاخص های شیوه بهره برداری از اراضی، یکپارچگی اراضی و سیستم آبیاری اراضی برای توسعه کشاورزی و شاخص های اشتغال در روستا و امکانات موجود در روستا برای توسعه پایدار روستایی به دست آمدند. که این شاخص ها در مدل قرار می گیرند. بنابراین در این مدل میزان و چگونگی رابطه و همبستگی بین توسعه کشاورزی و توسعه پایدار روستائی با شاخص های ذکر شده مورد سنجش قرار می دهیم. چنین متغیرهایی مستقیماً قابل اندازه گیری نیستند و باید برای آنها مقیاس های فرعی تعریف کنیم. به منظور سنجش متغیر پنهان توسعه کشاورزی از چهار متغیر مشاهده شده و برای سنجش متغیر پنهان توسعه پایدار روستائی از سه متغیر مشاهده شده استفاده شد. همچنین این انتظار وجود دارد که بین توسعه روستائی و توسعه کشاورزی رابطه ای مثبت وجود داشته باشد. بر اساس آنچه ذکر شد شکل (۲) مدل دو عاملی مرتبه اول برای سنجش رابطه بین دو متغیر پنهان توسعه کشاورزی و توسعه روستائی را همراه با برآوردهای غیر استاندارد رابطه نشان می دهد.

شکل (۲) برآوردهای غیر استاندارد مدل ساختاری توسعه کشاورزی و توسعه روستائی

هر چه واریانس مشترک بین یک متغیر پنهان با یک متغیر مشاهده شده بیشتر باشد از خطای اندازه گیری آن کاسته می شود و نشان می دهد که همبستگی بین متغیرهای مشاهده شده و متغیر پنهان اصلی بیشتر است. همانطور که شکل بالا نشان می دهد خطاهای اندازه گیری بین متغیرهای مشاهده شده شیوه بهره برداری از اراضی، یکپارچگی اراضی، سیستم آبیاری اراضی به ترتیب ۰/۵۴، ۰/۱۱ و ۰/۴۰ می باشد و خطاهای اندازه گیری بین متغیرهای مشاهده شده سواد و امکانات موجود در روستا و متغیر پنهان توسعه روستائی به ترتیب ۶/۲۲ و ۲/۹۸ می باشد. به این ترتیب نتایج نشان

می دهند که هر چه مقدار خطای اندازه گیری کمتر باشد همبستگی بین متغیرهای مشاهده شده و متغیر پنهان بیشتر است. در ادامه برای فراهم شدن امکان مقایسه میزان تأثیر هر کدام از متغیرهای مشاهده شده بر متغیر پنهان یا مقیاس مربوطه لازم است که برآوردهای مسیر فوق استاندارد شوند. شکل (۳) مقادیر استاندارد شده برآورد های ضرائب تأثیر مسیرها را نشان می دهد.

شکل (۳) مدل ساختاری مقیاس توسعه کشاورزی و توسعه روستائی بعد از استاندارد سازی

جدول (۸) وزن های رگرسیونی استاندارد شده متغیرهای مشاهده شده توسعه کشاورزی و توسعه پایدار روستائی را نشان می دهد. بارهای استاندارد شده از اهمیت زیادی در تفسیر نتایج تحلیل برخوردارند.

جدول (۸) وزن های رگرسیونی استاندارد شده

برآوردها	مسیرها
۰/۹۵۸۶	یکپارچگی اراضی... < توسعه کشاورزی
۰/۶۱۴۴	شیوه بهره برداری از اراضی... < توسعه کشاورزی
۰/۱۴۶۶	امکانات روستا... < توسعه روستائی
۰/۷۵۸۷	سیستم آبیاری اراضی... < توسعه کشاورزی
۰/۳۸۲۵	اشتغال در روستا... < توسعه روستائی

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

مقیاس توسعه کشاورزی دارای چهار متغیر مشاهده شده و مقیاس توسعه پایدار روستائی دارای سه متغیر مشاهده شده می باشد. در ادامه هر کدام از این متغیرهای مشاهده شده را وارد مدل دو عاملی مرتبه اول کرده و به دلیل اینکه اعتبار کل مدل حاصل شود لازم است یکی از متغیرهای مشاهده شده توسعه پایدار روستائی حذف شود. چون بارگیری این عامل حذف شده روی مقیاس مقابل (توسعه کشاورزی) بیش از بارگیری آن روی مقیاس خودش (توسعه پایدار روستائی) بوده و همین امر باعث کاهش اعتبار مدل می شد. همچنین یکی از متغیرهای مشاهده شده توسعه کشاورزی نیز حذف شد. چون بارگیری این عامل حذف شده نیز روی مقیاس مقابل (توسعه پایدار روستائی) بیش از بارگیری آن روی مقیاس خود (توسعه کشاورزی) بود و همین امر باعث کاهش اعتبار مدل می شود همانطور که آماره ها نشان می دهد با حذف این متغیرها اعتبار مدل حاصل شده است. همچنین همبستگی بین توسعه کشاورزی و توسعه پایدار

روستائی رابطه دو سویه را نشان می دهد. مدل نهائی که ضریب همبستگی توسعه کشاورزی و توسعه پایدار روستائی را می سنجد شامل ۳ متغیر مشاهده شده (از جمع شاخص های توسعه کشاورزی) و ۲ متغیر توسعه روستائی می باشد. متغیرهای مشاهده شده از جمع شاخص های توسعه روستایی بدست آمده اند. نرم افزار Amos نشان داد که مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر توسعه کشاورزی و توسعه روستائی به میزان ۰/۵۷ ناشی از ارتباط عواملی نظیر شیوه بهره برداری از اراضی، یکپارچگی اراضی، سیستم آبیاری اراضی، اشتغال در روستا و امکانات موجود در روستا می باشد. با توجه به جهت مثبت برای این ضریب می توان چنین نتیجه ای را منطقی تفسیر کرد و این ضریب نشان می دهد که توسعه کشاورزی و توسعه پایدار روستائی ۰/۵۷ درصد با هم همبستگی دارند. این مدل بیانگر وجود روابط مثبت بین عوامل دخیل در توسعه کشاورزی و عوامل اثرگذار بر توسعه پایدار روستایی می باشد. در این مدل از بین سه متغیر مشاهده شده مقیاس توسعه کشاورزی یکپارچگی اراضی با ضریب ۰/۹۵ بیشترین همبستگی را با توسعه کشاورزی دارد. در نتیجه تأثیر بیشتری در توسعه کشاورزی داشته است. در مقابل متغیر مشاهده شده شیوه بهره برداری از اراضی با ضریب ۰/۶۱ کمترین همبستگی را با توسعه کشاورزی دارد. همچنین از بین دو متغیر مشاهده شده توسعه پایدار روستائی، اشتغال در روستا با ضریب ۰/۳۸ بیشترین همبستگی را با مقیاس توسعه پایدار روستائی دارد و به این ترتیب تأثیر بیشتری در توسعه روستائی دارد. در مقابل متغیر مشاهده شده امکانات موجود در روستا با ضریب ۰/۱۴ همبستگی کمتری با توسعه روستائی دارد. با توجه به شکل (۳) می توان دریافت که افزایش یکپارچگی اراضی، بهره برداری از اراضی و سیستم آبیاری منجر به توسعه کشاورزی و افزایش اشتغال در روستا و دسترسی به امکانات موجود در روستا منجر به توسعه پایدار روستائی می گردد. با توجه به وجود پنج متغیر مشاهده شده تعداد عناصر غیر زائد در ماتریس کواریانس برابر با ۱۵ عنصر است که شامل ۵ واریانس برای پنج متغیر مشاهده شده و ۱۰ کواریانس برای واریانس مشترک بین هر زوج از پنج متغیر مشاهده شده است. از طرف دیگر با توجه به وجود ۱۱ پارامتر آزاد برای برآورد درجه آزادی مدل برابر با ۴ می شود. جدول (۹) همبستگی های درونی مقیاس توسعه کشاورزی و مقیاس توسعه پایدار روستائی دارای سازگاری مناسب را نشان می دهد.

جدول (۹) همبستگی‌های درونی مقیاس توسعه کشاورزی و مقیاس توسعه پایدار روستائی

سیستم آبیاری اراضی	امکانات روستا	اشتغال در روستا	یکپارچگی اراضی	شیوه بهره برداری از اراضی
سیستم آبیاری اراضی	۱			
امکانات روستا	۰/۱۹۷۶	۱		
اشتغال در روستا	۰/۴۳۸۳	۰/۰۴۱۷	۱	
یکپارچگی اراضی	۰/۶۷۹۸	۰/۱۸۳۵	۰/۶۴۱۲	۱
شیوه بهره برداری از اراضی	۰/۴۴۸۵	۰/۲۳۰۷	۰/۴۵۱۴	۰/۴۳۶۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

برای مشخص بودن یک مدل برقراری دو شرط ضرورت دارد، که به نامهای شرط رتبه و شرط مرتبه خوانده می‌شود. شرط رتبه به درجه آزادی مدل تدوین شده بر می‌گردد. بر اساس این شرط لازم است درجه آزادی مدل صفر یا مثبت باشد. شرطی که یکی از شرایط اصلی در مشخص بودن مدل و قابلیت برآورد پارامترهای آزاد را بر مبنای اطلاعات در دسترس نشان می‌دهد درجه آزادی مدل بر مبنای تفاوت تعداد عناصر غیرزائد در ماتریس کواریانس و تعداد پارامترهای آزاد تعریف شده در مدل محاسبه می‌شود.

جدول (۱۰) محاسبه درجه آزادی

۱۵	تعداد عناصر غیر زائد در ماتریس کواریانس
۱۱	تعداد پارامترهای آزاد
۴	درجه آزادی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

در ادامه به منظور بررسی تفاوت معنادار وزن‌های رگرسیونی (بارهای عاملی یا پارامترهای لامدا) انتخاب گزینه **Regression Weights** کاربرد دارد. با انتخاب این گزینه جدولی در خروجی ظاهر می‌شود که ضمن گزارش مقادیر غیر استاندارد پارامترهای لامدا و خطاهای معیار مرتبط با هر مقدار، نسبت‌های بحرانی و سطوح معناداری آن گزارش می‌شود. مقدار **C.R** مقداری است که به نام نسبت بحرانی خوانده می‌شود. این مقدار که از محاسبه نسبت مقدار برآورد شده غیراستاندارد برای پارامتر (**Estimate**) به خطای معیار (**S.E**) محاسبه شده برای همان پارامتر حاصل می‌شود نشان می‌دهد که در صورت رد فرضیه صفری که مقدار این پارامتر را برابر صفر قرار می‌دهد تا چه حد احتمال خطا وجود

دارد. به طور خلاصه می‌توان کوچکتر بودن مقدار P از $0/05$ را معیاری برای تفاوت معنادار مقدار محاسبه شده با صفر در سطح اطمینان $0/095$ دانست. همانطور که جدول زیر نشان می‌دهد مقادیر برآورد شده برای مقیاس فرعی دسترسی به نهاده‌ها و متغیر پنهان توسعه کشاورزی، سیستم آبیاری اراضی و متغیر پنهان توسعه کشاورزی و امکانات روستا و متغیر پنهان توسعه پایدار روستایی با صفر دارای تفاوت معنادار در سطح اطمینان $0/095$ هست.

جدول (۱۱) ضریب تأثیر متغیرهای مشاهده شده توسعه کشاورزی و توسعه پایدار روستایی

برآوردها	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
۱			
یکپارچگی اراضی... < توسعه کشاورزی			
۰/۶۳۲۷	۰/۳۶۵۶	۱/۷۳۰۷	۰/۰۵۰۰
شيوه بهره برداری از اراضی... < توسعه کشاورزی			
۱			
امکانات روستا... < توسعه روستایی			
۰/۷۷۹۷	۰/۳۴۹۷	۲/۲۲۹۵	۰/۰۲۵۸
سیستم آبیاری اراضی... < توسعه کشاورزی			
۴/۷۹۸۶	۸/۴۹۸۶	۰/۵۶۴۶	۰/۰۵۲۳
امکانات روستا... < توسعه روستایی			

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

شاخص‌های کلی برازش مدل به دست آمده برابر است با: کای اسکوئر که در خروجی‌های Amos با نماد CMIN گزارش می‌شود، را می‌توان به عنوان عمومی‌ترین و پرکاربردترین شاخص برازش در مدلسازی معادله ساختاری تلقی کرد و هر چه مقدار آن کوچکتر باشد برازش داده‌ها به مدل بهتر است تا جایی که مقدار صفر برای آن نشانه برازش کامل است. مقدار کای اسکوئر به لحاظ نظری در دامنه بین صفر تا بی نهایت تغییر می‌کند. که در این مدل مقدار آن $0/042$ می‌باشد، که مقدار مناسبی است. ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده یا RMR: ماتریس باقیمانده یکی از ماتریس‌های مهمی است که می‌تواند برای ارزیابی برازش مورد استفاده قرار گیرد. حداقل مقدار این شاخص صفر است یعنی حالتی که برازش کامل است. اما حداکثر آن با توجه به مقادیر کواریانس‌ها در ماتریس باقیمانده می‌تواند عددی بزرگ یا کوچک باشد. در هر حال کوچکتر بودن مقدار RMR برای یک مدل در مقایسه با مدل دیگر می‌تواند به عنوان یکی از معیارهای بهتر بودن آن مدل تلقی شود. که در این مدل $0/094$ مقدار قابل قبولی است. GFI: مخفف شاخص نیکویی برازش است که داشتن مقدار بیشتر از $0/95$ نشان مناسب بودن مدل است. برای مدل بدست آمده این مقدار برابر $0/097$ شده است که نشان دهنده برازش مدل است. AGFI: این مقدار نشان دهنده شاخص نیکویی برازش (اعتبار مدل) اصلاح شده می‌باشد که اگر از $0/95$ بیشتر شود مناسب است. برای مدل حاضر این مقدار برابر $0/97$ به دست آمده است که مقدار مناسبی است.

جدول (۱۱) مقدار کای اسکوتر، ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده، شاخص نیکوئی برآزش

شاخصهای برآزش	کای اسکوتر	ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده	شاخص نیکوئی برآزش	شاخص برآزش اصلاح شده
مقادیر	۰/۴۲۲۸	۰/۰۹۴۲	۰/۹۷۸۹	۰/۹۷۰۷

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

بنابراین هر سه شاخص برآزش فوق (که هر کدام مربوط به یکی از انواع شاخصهای برآزش مطلق، برآزش تطبیقی و برآزش مقتصد هستند)، نشان دهنده برآزش قابل قبول مدل تدوین شده با داده های جمع آوری شده هستند و به عبارتی اعتبار داده های جمع آوری شده را برای تأیید مدل نظری تدوین شده می رسانند.

تحلیل پایداری کشاورزی در منطقه

چه عواملی در ناپایداری کشاورزی نواحی روستایی دهستان خسویه مؤثر است؟ آیا پایداری کشاورزی در این منطقه صورت گرفته است اگر پایداری وجود دارد تا چه صورت گرفته است؟ برای پاسخگویی به این سئوالات از آزمون T تک نمونه ای استفاده شده است به این صورت که عدد ۳ به عنوان حد متوسط پایداری در نظر گرفته شده است و داده ها در هر یک از شاخصها با این عدد سنجیده می شوند. در آزمون t تک نمونه ای فرض H_0 حاکی از برابری پایداری با عدد سه (حد متوسط پایداری) می باشد و فرض H_1 حاکی از عدم برابری با حد متوسط پایداری است. در این صورت باید از مقادیر حد بالا و حد پایین استفاده کرد که:

۱- هرگاه حد بالا و پایین مثبت باشد، میانگین از مقدار مشاهده شده بزرگتر است.

۲- هرگاه حد بالا و پایین منفی باشد، میانگین از مقدار مشاهده شده کوچکتر است.

بنابراین با استفاده از این آزمون کلیه شاخصها در سه سطح ناپایدار، تاحدی پایدار و پایدار تقسیم بندی می گردند. شاخصهای کشاورزی پایدار مورد سنجش قرار گرفته اند که نتایج بدست آمده در جدول (۱۲) نشان داده شده اند. شاخص میزان بهره برداری از زمین، شاخص مصرف نهاده ها، شاخص ترویج و شاخص رضایت مندی و با توجه به سطح معنی داری محاسبه شده، در شرایط ناپایداری قرار دارند. همچنین در بین شاخصها، شاخص سیستم آبیاری اراضی، پایداری منابع آب، سطح مکانیزاسیون و شاخص سطح عملکرد شرایط، تاحدی پایدار را دارند. سه شاخص رعایت اصول پایداری، پایداری منابع خاک و شاخص اشتغال و درآمد در شرایط پایدار قرار گرفته اند.

جدول (۱۲). تحلیل شاخص های کشاورزی پایدار

شاخص های کشاورزی پایدار	Test Value = 3				
	مقدار t	میانگین	سطح معنی داری (sig)	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۰/۹۵
					حد پایین
میزان بهره برداری از زمین	-۲۳/۷۴	۱/۷۰	۰/۰۰۰	-۱/۳۰۲	-۱/۴۲ -۱/۲۰
سیستم آبیاری اراضی	-۰/۶۱۴	۲/۹۵	۰/۵۵۰	-۰/۰۵۳	-۰/۲۳ ۰/۱۲
ترویج	-۱۱/۲۱	۱/۰۷	۰/۰۰۰	-۰/۹۲۹	-۲/۰۶ -۰/۸۰
اشتغال و درآمد	۸/۹۸	۳/۷۰	۰/۰۰۰	۰/۷۰۳	۰/۵۴ ۰/۸۵
رعایت اصول پایداری	۸/۶۳	۳/۱۸	۰/۰۰۰	۰/۱۸۷	۰/۱۴ ۰/۲۳
پایداری منابع آب	۰/۳۵۴	۳/۰۱	۰/۷۲۴	۰/۰۱۷	-۰/۰۸ ۰/۱۱
پایداری منابع خاک	۱۱/۰۵	۳/۷۰	۰/۰۰۰	۰/۶۹۲	۰/۵۷ ۰/۸۲
مصرف نهاده های کشاورزی	-۸/۰۱	۲/۶۰	۰/۰۰۰	-۰/۳۹۶	-۰/۴۹ -۰/۲۹
سطح عملکرد	۰/۰۰۰	۳/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	-۰/۱۸ ۰/۱۷
سطح مکانیزاسیون	-۰/۳۷۹	۲/۹۶	۰/۷۰۵	-۰/۰۳۱	-۰/۱۹ ۰/۱۳
میزان رضایت مندی	-۵/۶۷	۲/۵۵	۰/۰۰۰	-۰/۴۴۳	-۰/۵۵ -۰/۲۹

مأخذ: یافته های تحقیق، ۱۳۹۶

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه ای نشان می دهد که متغیرهای پایداری منابع خاک، اشتغال و درآمد و میزان رعایت اصول پایداری در حالت پایدار و متغیرهای شاخص میزان بهره برداری از زمین، مصرف نهاده های کشاورزی و ترویج و میزان رضایت مندی در حالت ناپایدار و متغیرهای سیستم آبیاری اراضی، سطح عملکرد، مکانیزاسیون و پایداری منابع آب در حالت تاحدی پایدار قرار دارند.

نتیجه گیری

سند آینده مشترک ما، راهی به سوی توسعه ی پایدار؛ موجب گردید بحث پایداری از زوایای مختلف نگریسته شود و از دریچه نگاه میان رشته ای به حوزه های مختلفی انتشار یابد. در راستای ارزیابی ارتباط بین توسعه پایدار روستایی و توسعه کشاورزی پایدار در مناطق روستایی دهستان خسویه از مدل رویکرد معادلات ساختاری استفاده گردید. در این بررسی برای مقیاس های توسعه کشاورزی چهار متغیر مشاهده شده (میزان بهره برداری از اراضی، یکپارچگی اراضی کشاورزی، میزان دسترسی به نهاده های کشاورزی، سیستم آبیاری اراضی) و برای ارزیابی مقیاس توسعه روستایی با سه متغیر مشاهده شده (اشتغال در روستا، میزان سواد، امکانات روستا) این ارتباط سنجیده شد. بر این اساس، همبستگی

معناداری بین توسعه کشاورزی پایدار و توسعه پایدار روستایی در این مناطق به دست آمد. بنابراین با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری سوال مورد بررسی پاسخ داده شد. در بررسی سؤال دوم «آیا در منطقه اصول کشاورزی پایدار رعایت می‌شود و اگر رعایت می‌شود در چه سطحی است؟» با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای سنجش پایداری کشاورزی در منطقه مورد مطالعه، بررسی شد. برای سنجش آن شاخص‌هایی تعریف گردید با استفاده از ۱۱ شاخص مطرح شده نتایج حاصل از پایداری کشاورزی در متغیرهای پایداری منابع خاک، اشتغال و درآمد و میزان رعایت اصول پایداری در حالت پایدار و متغیرهای شاخص میزان بهره‌برداری از زمین، مصرف نهاده‌های کشاورزی و ترویج و میزان رضایت مندی در حالت ناپایدار و متغیرهای سیستم آبیاری اراضی، سطح عملکرد، مکانیزاسیون و پایداری منابع آب در حالت تاحدی پایدار قرار گرفتند. در پاسخگویی به سوال سوم تحقیق «راهکارهای توسعه کشاورزی در راستای نیل به توسعه پایدار روستائی کدام است؟ پاسخ به این سؤال نیز به طور کامل در قسمت ارایه راهکارها و پیشنهادها آمده است و در اینجا از ذکر مجدد آن خودداری می‌شود. این پژوهش نتایج پژوهش‌های پیشین را تایید می‌کند. تفاوت این پژوهش با پژوهش‌های پیشین در این است که آنها به تنهایی به بررسی توسعه پایدار یا توسعه پایدار کشاورزی پرداخته‌اند ولی این پژوهش به ارزیابی توسعه پایدار روستایی با تاکید بر بخش کشاورزی پایدار پرداخته است.

منابع

- آسایش، حسین (۱۳۸۵)، اصول و روش‌های برنامه‌ریزی روستایی، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- آسایش، حسین و قنبری نوذر (۱۳۸۵)، مقدمه‌ای بر اقتصاد روستایی ایران، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه، کرمانشاه
- اشرفی، مرتضی و هوشمند، محمود، (۱۳۹۳)، بررسی توسعه پایدار کشاورزی در مناطق روستایی با تأکید بر رهیافت اقتصادی مورد مطالعه روستاهای شهرستان کاشمر، نشریه راهبردهای توسعه روستایی، جلد ۱، شماره ۲، صص ۶۸-۵۱.
- افراخته، حسن؛ حجاجی پور؛ گرزین، مریم و نجاتی، بهناز، (۱۳۹۲)، جایگاه توسعه پایدار کشاورزی در برنامه‌های توسعه ایران، فصلنامه سیاست راهبردی و کلان، سال یکم، شماره یکم، صص ۶۲-۴۳.
- بردی‌آنا مراد نژاد، رحیم (۱۳۸۷)، جایگاه توسعه یافتگی استانهای کشور در شاخص‌های عمده بخش کشاورزی، فصلنامه روستا و توسعه سال ۱۱، شماره ۳: ۱۹۴-۱۷۴.
- خضری، مجید؛ نوری پور، مهدی و فلسفی، پیمان، (۱۳۹۴)، طراحی الگوی مشارکت بخش‌های دولتی، خصوصی، بهره‌برداران و تشکل‌ها جهت تحقق توسعه پایدار کشاورزی مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان بویراحمد، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، سال ۴، شماره ۴، شماره پیاپی ۱۲، صص ۱۴۶-۱۲۷.

- رضایی مقدم، کورش و عزت‌اله کرمی (۱۳۸۵)، ترویج کشاورزی فقر و کشاورزی پایدار: کاربرد تحلیل مسیر (Path Analys)، مجله‌ی علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، شماره‌ی ۱: ۷۲-۵۵.
- رومیانی، احمد؛ غنابستانی، علی اکب و ولائی، محمد، (۱۳۹۴)، تحلیلی بر اثرات سرمایه اجتماعی بر روی توسعه پایدار روستایی دهستان رومشگان غربی شهرستان کوهدشت، مجله فضای جغرافیایی، سال ۱۵، شماره ۵۲، صص ۹۷-۱۱۵.
- ریاحی، وجید؛ عزیزپور، فرهاد و نوری، آذر، (۱۳۹۵)، تحلیل سطح پایداری محیطی سکونتگاههای روستایی در شهرستان خرمدره، فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی، جلد ۲، شماره ۲، صص ۱۷۳-۱۵۵.
- سعیدی، عباس (۱۳۷۷)، مبانی جغرافیای روستایی، انتشارات سمت، چاپ اول، تهران
- سلطانی تیرانی (۱۳۷۸) کاربرد تجزیه و تحلیل علی در پژوهشهای علوم اجتماعی و رفتاری همراه با معرفی نرم افزار آن lisrel، انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی، چاپ اول، تهران.
- صیدایی، سید اسکندر (۱۳۹۲) برنامه ریزی روستایی در ایران، انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان.
- علیپور، حسن، ربیع فلاح و شهرام مقدس فریمانی (۱۳۸۷)، دانش و گرایش محققان سازمان ترویج، آموزش و تحقیقات کشاورزی نسبت به کشاورزی پایدار، پژوهش و سازندگی در زراعت و باغبانی، شماره ۸۱: ۱۱۹-۱۱۰.
- فرمانداری شهرستان زرین دشت، ۱۳۹۶.
- قاسمی، وحید (۱۳۹۲) مدل‌سازی معادلات ساختاری در پژوهشهای اجتماعی با کاربرد Amose Graphics، انتشارات آذرخش، چاپ دوم.
- کریمی، آصف؛ ملک محمدی، ایرج؛ احمد پور داریانی، محمود و رضوانفر، احمد، (۱۳۹۲)، بررسی تاثیر کارآفرینی سازمانی در نتایج و پیامدهای سازمانی ترویج در زمینه توسعه پایدار کشاورزی با استفاده از مدل معادلات ساختاری، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۴۴، شماره ۳، صص ۴۱۱-۴۲۷.
- محمودی، علیرضا و مهدوی، مسعود، (۱۳۹۴)، توان های گردشگری به منظور توسعه پایدار روستایی مطالعه موردی ریجاب شهرستان دالاهو، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، سال ۱۲، شماره ۴۵، صص ۲۹-۴۹.
- میرکریمی، شهرزاد؛ جولایی، رامتین؛ اشراقی، فرشید و شیرانی بیدآبادی، فرهاد، (۱۳۹۴)، کاربرد رهیافت فازی در تعیین الگوی بهینه کشت در راستای نیل به اهداف توسعه پایدار روستایی زیر بخش زراعت مطالعه موردی شهرستان آمل، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۸، شماره ۳، صص ۱۲۹-۱۰۹.
- نوری، سیدهدایت اله؛ جمشیدی، علی رضا؛ جمشیدی، معصومه؛ هدایتی مقدم، زهرا و فتحی، عفت، (۱۳۹۴)، بررسی عوامل موثر بر پذیرش اقدامات حفاظتی خاک، گامی در جهت توسعه پایدار کشاورزی مطالعه موردی: شهرستان شیروان و چرداول، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۴۵، شماره ۱، صص ۱۹۵-۲۰۵.
- هومن، حیدر علی (۱۳۸۴) مدلیابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار لیزرل، انتشارات سمت، چاپ اول، تهران
- -Foster , s.and,H valdes,(2010).A reflection of the role of agriculture in reducing poverty in rural Latin America. Journal of Environment International, Vol. 27, PP.100-110
Journal of Environment International, Vol. 27, PP.103-109.

- -Praneetvatakul, S., Janekarnkij, P., Potchanasin, C., Prayoonwong, K. (2001). Assessing the sustainability of agriculture, A Case of Mae Chaem Catchment, Northern Thailand,
- Sadati, S. A., Shaabanali Fami, H., Asadi, A., Sadati, S. A., (2010). farmer's attitude on sustainable agriculture and its determinants: a case study in Behbahan county of iran, Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology, 2(5): 422- 427.

Sustainable development assessment villages around the city (Case Study: Village Khosuyeh)

Abstract

One of the main arguments related to development of agriculture and rural development in the context of sustainable development. agriculture Is main function of rural areas. Agriculture has long been in the villages of region have an important role in the economy rural and therefore is of great importance. The purpose of this study, analysis on sustainable rural development with emphasis on sustainable agricultural in rural sector areas Khosuyeh of functions county zarindasht. Methods In this survey, is analytical and solidarity. The sample is all villages Khosuyeh that included 9 villages (2735N = households) which uses Cochran formula, sample of 352 people between them have been selected using stratified sampling. determine Cronbach's alpha coefficient respectively the 84/0 reliability. Analysis of data was performed with SPSS software and one-sample T-test and statistical approach of structural equation modeling (SEM) The results of the implementation of the model using AMOS software showed that the correlation coefficient between the two variables, the sustainable development of agriculture and rural development is /57 Due to factors such as the Style Use of land, Territorial integrity, irrigation system, employment in rural areas and facilities in the villages. Also, showed results of the one-sample t-test that the variables of Soil resources stability, employment and income, and the principle of stability in steady state operation, the index variables of land, and promoting the use of agricultural inputs and satisfaction and unsustainable irrigation system variables, performance, mechanization and sustainable water resources in the state are somewhat stable.

Keywords: " sustainable rural development", "agricultural development", "rural areas", " rural Khosuyeh", "structural equation modeling (SEM)"